ঐc

B.A. 3rd Semester (Honours) Examination, 2019 (CBCS)

Subject : Sanskrit

Paper : CC-V

Time: 3 Hours **Full Marks: 60**

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answer in their own words as far as practicable.

1. अधोनिर्दिष्टेषु प्रश्नेषु 'क' विभागत: *सप्तानां प्रश्नानां* 'ख' विभागत: *त्रयाणां प्रश्नानां* च उत्तरम् सुरगिरा देवनागरीलिपिम् आश्रित्य देयम्। 2×10=20

নীচের প্রশ্নগুলির মধ্যে 'ক' বিভাগ থেকে *সাতটি* এবং 'খ' বিভাগ থেকে *তিনটি প্রশ্নের* সংস্কৃত ভাষায় দেবনাগরী লিপিতে উত্তর দাও।

'क'-विभाग:

'ক'-বিভাগ

(a) शाकुन्तले नान्दीश्लोके महादेवस्य प्रत्यक्षयोग्य-मुर्ति*चतुष्टयस्य* नाम लिख्यताम्।
'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটকে নান্দীশ্লোকে মহাদেবের প্রত্যক্ষযোগ্য চারটি মূর্তির নাম লেখো।

(b) सारथिमनुसृत्य मृगानुसारिण: दुष्यन्तस्य रूपं वर्ण्यताम्।
সারথির অনুসরণে মৃগানুসরণকারী দুষ্যন্তের বর্ণনা দাও।

(c) 'भगवन् वर: खलु एष:, न आशी:'
— आशीर्वरयो: किं पार्थक्यम्?
— আশীর্বাদ ও বরের মধ্যে পার্থক্য কী?

(d) 'त्रिशङ्कुरिव अन्तरा तिष्ठ'– अस्या: उक्तेरन्तर्गना पुराकथा समासत: विव्रियताम्।
'ত্রিশঙ্কুরিব অন্তরা তিষ্ঠ'— এই উক্তির অন্তর্নিহিত পৌরাণিক আখ্যানটি সংক্ষেপে লেখো।

(e) 'कृत्ययोर्भिन्नदेशत्वाद द्वैधी भवति मे मन:'– केनोक्तमेतत्? एतादृशस्य वक्तव्यस्य कारणं किम?
'कृत्ययोर्भिन्नदेशत्वाद द्वैधी भवति मे मन:'— উক্তিটির বক্তা কে? এরূপ উক্তির কারণ কী?

(f) प्रतिशब्द: लिख्यताम्:
প্রতিশব্দ লেখো :
स्यन्दन:, मृगजव:

(g) दुष्यन्तं प्रति वैखानसस्य आशीर्वाणीं लिखत।
দুষ্যন্তের প্রতি বৈখানসের আশীর্বাদ লেখো।

(h) का खलु प्रियंवदा? प्रियंवदा शब्दस्य अर्थो निरूप्यताम्।
প্রিয়ংবদা কে? প্রিয়ংবদা শব্দের অর্থ নিরূপণ করো।

(i) 'आर्तत्राणाय व: शस्त्रं न प्रहर्तुमनागसि'– उक्तेरस्या: तात्पर्यं विचार्यताम्।
'आर्तत्राणाय व: शस्त्रं न प्रहर्तुमनागसि'— উক্তিটির তাৎপর্য বিচার করো।

(j) नृप: दुष्यन्त: कथं राजर्षि: इति आख्यायते?
মহারাজ দুষ্যন্তকে রাজর্ষি বলা হয়েছে কেন?

'ख'-विभाग:

'খ'-বিভাগ

(k) भासविरचितानि नाटकानि केन कुत्र आविष्कृतानि?
ভাস বিরচিত নাটকগুলি কে কোথায় আবিষ্কার করেন?

(l) 'रत्नावली' रूपकम् केन विरचितम्? रूपकस्य अङ्क-संख्यां लिखत।
রত্নাবলী রূপকটি কে রচনা করেন? এর অঙ্কসংখ্যা লেখো।

(m) भट्टनारायणरचितस्य नाटकस्य किं नाम? अस्य नाटकस्य क: खलु नायक:?
ভট্টনারায়ণ রচিত একটি নাটকের নাম লেখো। এই নাটকের নায়ক কে?

(n) महाकविभासविरचितं महाभारतमाधारीकृतं नाटकद्वयं किम्?
মহাকবি ভাস বিরচিত মহাভারত আশ্রিত দুটি নাটকের নাম লেখো।

(o) संस्कृतसाहित्ये भाणस्यैकस्य नाम लिखत। क: खलु अस्य ग्रन्थकार:?
সংস্কৃত নাট্যসাহিত্যে একটি ভাণের নাম লেখো। এটির লেখক কে?

2. अध:स्थितेषु प्रश्नेषु यथाकामं *चतुर्णां* प्रश्नानामुत्तरं देयम्। तेषु प्रश्नेषु यत्किञ्चन*द्वितयं* सुरगिरा समाधीयताम्। 5×4=20
নীচের প্রশ্নগুলির মধ্যে *যে কোনো চারটি প্রশ্নের* উত্তর দাও। তার মধ্যে *দুটি প্রশ্নের* উত্তর সংস্কৃতে লেখো।

(a) अधस्तात् *कस्यचिदेकस्य* संक्षिप्ता टिप्पणी विधेया।
নীচের যে কোনো একটির সংক্ষিপ্ত টীকা লেখো।
कर्णभारम्, मुद्राराक्षसम्, शूद्रक:

(b) अधोलिखितयो: श्लोकयो: अन्यतर: वङ्गभाषया अनूद्यताम्।
নীচের যে কোনো একটি শ্লোকের বাংলায় অনুবাদ করো।

(i) गाहन्तां महिषा निपानसलिलं शृङ्गैर्मुहुस्ताडितम्
छायाबद्धकदम्बकं मृगकुलं रोमन्थमभ्यस्यतु
विस्रब्धं क्रियतां वराहततिभिर्मुस्ताक्षति: पल्वले
विश्रामं लभतामिदं च शिथिलज्याबन्धमस्मद्धनु:।।

(ii) पदालोके सूक्ष्मं व्रजति सहसा तद्विपुलतां
यदर्धे विच्छिन्नं भवति कृतसन्धानमिव तत्।
प्रकृत्या यत् वक्रं तदपि समरेखं नयनयो:
न मे दूरे किंचिद् क्षणमपि न पार्श्वे रथजवात्।।

(c) संस्कृतभाषया प्राकृतभाषाया: अनूद्यताम्।
প্রাকৃতভাষা থেকে সংস্কৃত ভাষায় অনুবাদ করো ঃ
अहिणओमहु लोलुबो तुमं तह
परिचुम्बिअ चुअ मञ्जरिं
कमल बसइ मेत्त निब्बुदे
महुअर बिसुमरिदोसि णं कहं

(d) अधोलिखितयो: श्लोकयो: *अन्यतर:* सुरगिरा व्याख्यायताम्।
নীচের *যে কোনো একটি* শ্লোকের সংস্কৃত ভাষায় ব্যাখ্যা করো।

(i) अर्थो हि कन्या परकीय एव
तामद्य संप्रेष्य परिग्रहीतु:।
जातो ममायं विशद: प्रकामं
प्रत्यर्पितन्यास इवान्तरात्मा।।

(ii) गच्छति पुर: शरीरं
धावति पश्चादसंस्थितं चेत:।
चीनांशुकमिव केतो:
प्रतिवातं नीयमानमस्य।।

(e) 'ईदृग्विनोद: कुत:'– केनोक्तमिदं वचनम्? अस्य विनोदनस्य का: खलु उपकारिता:? काश्च अपकारिता:? 1+4=5
'ईदृग्विनोद: कुत:'— উক্তিটির বক্তা কে? এই বিনোদনের উপকারিতা ও অপকারিতা কী কী?

(f) अधोलिखितयो: श्लोकांशयो: *अन्यतरस्य* सुरगिरा भावसम्प्रसारणं कुरुत। 1+4=5
যে কোনো একটির সংস্কৃতে ভাবসম্প্রসারণ করো।

(i) स्वभाव एवैष परोपकारिणाम्।

(ii) बलवदपि शिक्षितानामात्मन्यप्रत्ययं चेत:।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु 'क' विभागत *एकस्य* 'ख' विभागत् *एकस्य* प्रश्नस्य चोत्तरं लिख्यताम्। 10×2=20
নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির মধ্যে 'ক' বিভাগ থেকে *একটি* ও 'খ' বিভাগ থেকে *একটি* প্রশ্নের উত্তর লেখো।

'क'-विभाग:

'ক'-বিভাগ

(a) शाकुन्तले क: खलु विदूषक:? तस्य चरित्रं वर्णयत।
'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটকে বিদূষক কে? তার চরিত্র বর্ণনা করো।

(b) 'अभिज्ञानशकुन्तलम्' इति नाटकें शकुन्तलाया: पतिगृहगमनदृश्यं वर्णयत। अस्य अङ्कस्य काव्योत्कर्षं प्रतिपादयत च।

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটকের শকুন্তলার পতিগৃহে যাত্রার দৃশ্য বর্ণনা করো এবং এই অংশটির কাব্যোৎকর্ষ প্রতিপাদন করো।

'ख'-विभाग:

'খ'-বিভাগ

(c) कानि रूपकाणि कालिदासेन रचितानि? तेषां रूपकानां प्रतिपाद्य-विषय: आलोच्यताम्।

কালিদাস কটি রূপক রচনা করেছেন? তাদের প্রতিপাদ্য বিষয়বস্তু আলোচনা করো।

(d) टीका लिख्यताम्।

টীকা লেখ।

(i) उत्तररामचरितम्

উত্তররামচরিতম্

(ii) स्वप्नवासवदत्तम्

স্বপ্নবাসবদত্তম্